

הילכתא

לדעת לחיות כהלכה

דבר העורך

מלאכת שמים היא

קיום העולם: מאמר נורא מתואר בגמ' (עירובין דף יג. סוטה דף כ.) אמר רבי יהודה אמר שמואל משום רבי מאיר, כשבאתי אצל רבי ישמעאל אמר לי, בני מה מלאכתך, אמרתי לו לבלר אני. אמר לי בני, הוי זהיר במלאכתך שמלאכתך מלאכת שמים היא, שמא אתה מחסר אות אחת או מויתר אות אחת נמצאת מחריב את כל העולם כולו.

מפירוש רש"י (ד"ה מחסר) ותוס' (ד"ה או) מבואר, שהטעם לחורבן העולם, מפני שכותב בספר דברי מינות, וכפי שדקדק בשו"ת הרד"ך (סימן א ד"ה ונחזור).

אולם המהר"ל (תפארת ישראל סימן סז ד"ה ולפירושנו, ובסימן מט) מפרש שהטעם לחורבן העולם, על פי המבואר במדרש (בראשית רבה א א)

שהיה הקדוש ברוך הוא מביט בתורה, ובורא את העולם, ובכל אות שבתורה נברא איהו דבר בעולם, ואם הוא מחסר או מויתר אות אחת, הוא מחסר איהו דבר בבריאה, ואם מויתר אות הוא מוסיף בבריאה, והוא חורבן לעולם.

כעין זה מפרש המהרש"א (עירובין דף יג. חידושי אגדות ד"ה אתה מחסר), שהתורה באותיותיה הם שמותיו של הקדוש ברוך הוא, והוא דרך הנסתר של התורה שהיתה כתובה לפניו באש שחורה על גבי אש לבנה ובהן ברא הקדוש ברוך הוא את עולמו ומקיימו, ונמצא המחסר אות אחת הרי הוא מחריב קיומו.

ויסוד הדברים מבוארים באופן נפלא ברמב"ן (על התורה בהקדמה לחומש בראשית), שיש בידינו קבלה של אמת, כי כל התורה כולה שמותיו של הקדוש ברוך הוא, ומפני זה ספר תורה שטעה בו באות אחת במלא או בחסר פסול. וזה הענין שהביאו גדולי המקרא למנות כל מלא וכל חסר וכל התורה והמקרא, ולחבר ספרים במסורת עד עזרא הסופר הנביא שנשתדל בזה.

בזוהר הקדוש (פרשת אחרי מות דף עג.) מבואר שבעוקף העליון של האל"ף תלויים אלפי עולמות, וכתב באלפא ביתא (בהקדמה), 'כתב אשר נכתב באצבע אלקים לא דבר ריק הוא אלא צורתם וסוד תבניתם מסיני נתנה'.

בברכת התורה
עקיבא יוסף לוי

נושא הגיליון

'בדיקת תפילין ישנות'

וְשִׁמְרָתְךָ אֶת הַחֻקָּה הַזֹּאת

תמצית: במסגרת סדרת הגיליונות בנושאי כשרות סת"ם, הגיליון הקודם, הראשון בסדרה (מספר 358) עסק בנושא הגהת סת"ם. הגיליון הנוכחי (מספר 359), בנושא בדיקת תפילין תקופתית, האם בזמננו יש חיוב לבדוק את התפילין לפרקים, מהו פרק הזמן שמצריך בדיקה בתפילין ישנות, מה הדין במניחים לפרקים, ומה הדין ביורש תפילין של אדם שנפטר?

1. מקור חיוב בדיקה

מחלוקת תנאים: כתוב בפסוק (שמות פרק יג פסוק ז) וְשִׁמְרָתְךָ אֶת הַחֻקָּה הַזֹּאת לְמוֹעֵד מִיָּמִים יְמִינָהּ, ומבואר במכילתא (פרשת בא מסכתא דפסחא פרשה ז), לדעת בית הלל לומדים מכאן שצריך לבדוק את התפילין פעם בשנים עשר חודש, נאמר כאן מִיָּמִים יְמִינָהּ, ונאמר בבתי ערי חומה (ויקרא פרק כה פסוק כט) 'יָמִים תְּהִיֶּה גְּאֻלְתּוֹ', מה ימים האמור להלן אין פחות משנים עשר חודש, אף ימים האמור כאן אין פחות משנים עשר חודש. ולדעת בית שמאי אינו צריך לבדוק עולמית, ואמר שמאי הזקן 'אלו תפילין של אבי אימא'.

ופירש באור שמח (הלכות תפילין פרק ב הלכה יא), שהתפילין של שמאי לא התקלקלו זמן רב, ומכאן שאין צריכים בדיקה, וציון לגמ' (סנהדרין דף צב:) אמר רבי יהודה בן בתירא אני מבני בניהם של המתים שהחיה יחזקאל, ואלו התפילין שהניח לי אבי אבא מהם.

מחלוקת דומה מבוארת בירושלמי (עירובין פרק י הלכה א), לדעת רבי צריך לבדוק את התפילין אחת לשנה, ולדעת רבן שמעון בן גמליאל תפילין אינן צריכות בדיקה, ואמר הלל הזקן 'תפילין אלו מאבי אבא הן'.

יש לחלק: ומבואר בתוס' (מנחות דף מב: מג. ד"ה תפילין) שלפי השימושא רבה צריך לבדוק את התפילין פעמיים בשבוע (= שבע שנים), ובדיקות אלו אינם מחשש חסירות ויתירות, שהרי כבר הוגהו בשעת הכנסה לבית התפילין, אלא מחשש שבלו ונתקלקלו, ודומה זאת למה שמבואר בגמ' (יומא דף יא.) שצריך לבדוק את המזוזה פעמיים בשבע שנים. אך מסקנת התוס' לחלוק על השימושא רבא, ולשיטתם לא צריך לבדוק את התפילין

מנחות (שם) שיש לקנות תפילין ממומחה כדי שלא יצטרך לבדקם, שיש גנאי בסתירת התפילין.

3. מניחם לפרקים

חשש עיפוש: נפסק **בטור ובשו"ע** (סימן לט) שאם מניח את התפילין רק לפרקים, צריכין בדיקה פעמיים בשבוע, והטעם מבואר **במגן אברהם** (סי"ק טו), כיון שאינו משתמש בהם תדיר, חוששים שמא התעפשו. ודבר 'לפרקים' המונע עיפוש מבואר **בגמ'** (בבא מציעא דף כט:); שהוא אחת ל- 30 יום, ולכן המוצא ספרים קורא בהם אחת ל- 30 יום שלא יתעפשו. והוסיף **בדעת נוטה** (חלק ג תשובה תשצג-תשצד) שמספיק שפותחם אחת לל' יום, ואין צריך דוקא להניחם.

וכתב **באשל אברהם** (בוטשאטש, סימן לט), למנהג שלנו שמניחים את התפילין רק בשעת התפילה, היה מקום לומר שנחשב למינוח 'לפרקים' שחיבי בדיקה פעמיים בשבוע, בשונה מהקדמונים שהיו מניחים את התפילין כל היום. אבל באמת זה אינו, כי הפטור מבדיקה תלוי במציאות האם יש חשש עיפוש, ובפועל כאשר מניחים בכל יום זמן מועט אין חשש עיפוש.

וכתב **בשולחן הטהור** (קאמארנא סימן לט סעיף ב), בזמן הזה שאין אנחנו מניחים תפילין כל היום, הוי כמו לפרקים וצריכים בדיקה פעמיים בשבוע שנים.

4. הוראות הפוסקים

לא לבדוק פעם: לדעת **הגרש"ז אויערבאך זצ"ל** (הליכות שלמה פרק ד סעיף לו, ודבר הלכה אות ג), והגר"ש **אלישיב זצ"ל** (מפי תלמידיו), והגר"ח **חיים קניבסקי זצ"ל** (דעת נוטה תשצו-תשצז), והגר"ח **צבי ובר שליט"א** (בהוראה לרבינו הילכתא), תפילין שלנו העושים החידוש בעור מעובד כדבעי, וסוגר היטב בתפירות חזקות, וריבוע כהלכה, אין נוגהים לבדוק אותם ללא סיבה מיוחדת לחשוש בהם ליענותא. ומה שכתבו הפוסקים לבדוק את התפילין גם אם הוחזקו בשנים, כי מצוי בהתקלקלם מחמת הזיעה וכדומה, לא יחזיק בכך בזמננו שיש עור במתלה גסה ואין חשש שיכנס זיעה בבית, ואדרבה מצוי קלקולים שונים בבתיים ובפרשיות אחרי פתיחת בתי התפילין הוצאת הפרשיות והחזרתם וסגירתם.

וכאשר נשאל הגר"ר **ישראל יעקב פישר זצ"ל** על ידי הרב י.ר. האם לבדוק את התפילין ללבדוק ממתח הנישואין, אלו מי עשה את הבתיים והפרשיות, וכאשר שמע שמדובר בסופר ו'בתיים מאכער' ירא שמים הורה שלא לבדוק.

לפי עדות אנשי מקצוע, בתהליך יצור התפילין הנעשה כיום, מעורר בהמה גסה ועוד הידורים, לא מצוי כלל שנכנס זיעה לבתיים, ואירע פעם שזוג תפילין עברו כיבוס במכונת כביסה רח"ל (כאשר אחרי טיול הכניסו בשוגג למכונת כביסה את התרמיל עם התפילין), והפרשיות נכנסו נשאר שלמות ללא פגע. ועוד סיבה לא לבדוק כי אחרי הסגירה הבתיים לא חוזרים להדרם כפי שהיו מתחילה, הריבוע פחות מדויק, החורים מתרחבים, והפרשיות עלולות ליפגם מהפתחה.

וסיפר הגר"ש **גריינמן זצ"ל** (ארחות רבינו חלק א עמוד סז), שקיבל **מהחזון איש זצ"ל** לבר מצוה את התפילין של אביו שהיה הרב של קוסובה, ואפילו שהם היו מנוחות אצל החזון איש כמה שנים, ולא השתמשו בהם, הורה החזון איש שלא צריך לבדקם.

וחידש הגר"ר **ישראל יעקב קניבסקי זצ"ל** (ארחות רבינו שם), שחיוב בדיקה המופיע בשו"ע לגבי תפילין שמניחם לפרקים, היינו רק בתפילין שנעשו מלכתחילה להניחם לפרקים, אבל אם מתחילה הניחוהם כל יום, אף שכעת עבר זמן רב שלא הניחוהם אין צריך בדיקה. והיחיה הגר"ח **קניבסקי** (ארחות רבינו חלק א עמוד מז אות קלו) כל כמה שבועות את התפילין של חתנו הגר"ש **ברום זצ"ל** שנפטר כשכנו משה היה בן חמש בערך, ושמר את התפילין עד שיגיע משה לגיל בר מצוה, ובכדי שלא יהיה זמן רב בלי שימוש ויצטרך בדיקה.

שהחזקו בכשרות, ויש לחלק בין תפילין שאין צריכים בדיקה, למזוזה שצריכה בדיקה.

ביאר ההבדל בין תפילין למזוזה, מבואר **ברא"ש** (הלכות תפילין סימן לא), שרק במזוזה יש חיוב לבדוק פעמיים בשבוע, שמה הקלף התקלקל או התבלה, כי יש יותר סיבה לחשוש במזוזה שנמצאת במקום לא מוציאו בו זרם ומטר. וכתב הר"ן (מגילה דף ה: מדפי הר"ף), שהתפילין מתוך שנשמרים אין נבדקים אלא פעם אחת ביובל. וכתב **בתפארת שמואל** (הלכות קטנות הלכות תפילין סימן לא אות א), ואני אומר שיש להלך הסברא דמרום נדנדו ומשמוש נתקלקל בו יותר.

ולגבי בדיקת תפילין ומזוזות כתב **החתם סופר** (שו"ת יורה דעה סימן רפג), כיון שהבדיקה אינה מחשש פסול של חסירות ויתירות, אלא מחשש שמא בלו ונתקלקלו, לא צריך מומחה הבקי בחסירות ויתירות ולא כל אדם יכול לבדוקן, ויגיה כל אות לעיין אם לא נרקב.

2. הוחזקו בכשרות

אין חייב בדיקה: הלכה נפסק **ברמב"ם** (הלכות תפילין פרק ב הלכה יא), ו**בטור** (סימן לט), ו**בשו"ע** (סימן לט סעיף י), תפילין שהוחזקו בכשרות, אינם צריכים בדיקה לעולם. וביאר **המשנ"ב** (סי"ק כו), שכל זמן שחיפויין שלם הרי הן בחזקת כשרות, ואין חוששין שנמחן או ניבך אות מתוכן.

ומסיק המשנ"ב, אבל באופן שהתקלקל העור של הבית או נשדורו במים, צריכים בדיקה מיד, שמה הכתב נמחק או התקלקל. ולדעת **החיי אדם** (חלק א כלל יד סעיף כ), גם באופן שמונחים במקום לח צריכים בדיקה מיד, והכל לפי הענין. וכתב **בלקט הקמה החדש** (סימן לט ס"ק לא) שאם יש חשש התפילין ליד חום האש חייבין בדיקה, כי על ידי חום האש רגיל הדיו לפקוץ מהקלף.

צריך בדיקה: לדעת **השאלתות** (הובא בטור סימן לט), צריך לבדוק את התפילין פעמיים בשבוע. וכתב **בכנסת הגדולה** (הגהות בית יוסף), ובספר **ברוך שאמר** (אבות ג), הובא **באליה רבה** (סימן לט ס"ק ו), שמצוי קלקול בתפילין מחמת הזיעה, ולכן יש לחוש לשיטת הגאונים לבדוק פעמיים בשבוע. ולדעת **הערן השולחן** (סימן לט סעיף ו), ולקט **הקמה החדש** (סימן לט ס"ק כז), בזמננו ידוע שהדיו שלנו קופץ מהקלף כעבור כמה שנים, וחייב מעיקר הדין לבדוק אותם לעיתים, וכן יש להנחו.

נכון לבדוק: לדעת **המגן אברהם** (סי"ק יד), הובא **במלאכת שמים** (כלל כב אות ב), ו**במשנ"ב** (סי"ק כו), אף שאין חיוב לבדוק את התפילין, מכל מקום נכון לבדוק את התפילין מפני שמתקלקלין על ידי הזיעה. והוסיף במלאכת שמים, שיבדוק פעמיים בשבוע שנים כי לפעמים הדיו קופץ או מתלבן האות / חלק ממנו, ולפעמים נמצאים נקבים בבתיים. וצוין למה שכתב **הפרי מגדים** (סימן לט אשל אברהם סי"ק טו), והמרבה לבדוקן על ידי סופר מומחה הרי זה משובח. מאיך **באפיקי מגינים** פירש כוונת הפרי מגדים, בבדיקה קודם ההכנסה לבית, אבל לאחר ההכנסה לבית אין להרבות בבדיקות.

ולדעת **המור וקציעה** (סוף סימן לט) כאשר העור שלם אין ראוי לחוש לזיעה, אבל כאשר העור נפתח קצת נכנס גשם א לחות האויר ומוחק הדיו. וכתב **בחי אדם** (חלק א כלל יד סעיף כ) תפילין שהוחזקו בכשרות אין חיוב לבדוקן לעולם, ומכל מקום נכון לבדוקן, ונראה לי לבדוקן פעמיים בשבוע שנים. וכתב **במטה אפרים** (סימן תקפא סעיף י), ו**בקיצור שו"ע** (סימן קכח סעיף ג), מנהג אנשי מעשה לבדוק תפילין והמזוזות כל שנה בחודש אלול.

אין לבדוק: ולדעת **המקור חיים** (לבעל החוות יאיר, סימן לט אות ז), תפילין שעומדים בחזקת כשרות אין להחמיר לבדוק את התפילין, שהרי "כל הפטור מדבר ועושהו נקרא מדייט", ועוד שפתיחת התפילין וקלקול פורטן נחשב גנאי, כמבואר **בתוס'**

ואינו יודע שהצדיק הניחן בקביעות צריך לבדוק, וקרא על המקילים שאינם רוצים לבדוק ומניחים אותם בלי ברכה.

ולדעת הגר"ח קניבסקי זצ"ל (דעת נוטה סימן תשצה, מאיר עוז אות יד ס"ק א) זמ הנפטר השתמש בתפילין כל השנים ברצף, אין צריך לבדוק. כלומר (דעת נוטה הערה 1076) שתפילין של נפטר דינו כשאר תפילין, שרק במניחים 'לפרקים' טעונים בדיקה, והמיתה עצמה אינה סיבה לבדיקת התפילין.

והוכיח בשבט הקהתי (חלק ו סימן גל), שמדינת מותר להניחם בלי בדיקה, כפי שמוכח בגמ' שהורשו לתפילין לבני בניהם, וטעם המנהג לבדוק, ביאר בלשכת החסו"פ כי שכן התפילין הוא אריכות ימים, וכיון שמת בקיצור ימים שמא התפילין פסולים, והוספי שבט הקהתי טעם נוסף, שהרי יש הרבה אנשים שאין יודעים את הדין של המנהג אברהם שאינו לבדוק לעיתים מפני הדיעה, ועוד שאצל אנשים זקנים מצוי שנפסלים התפילין ודינו כתפילין שנמייחים אותם לפרקים. ומסיק לפי זה, אם הנפטר בדק ממש קודם פטירתו, אין צריך בדיקה חוזרת לאחר פטירתו.

6. תשובה סליחה וכפרה

דברי תשובה: כמה דרכי תשובה נשנו בדברי הפוסקים לגבי אדם שנמצא שהתפילין שלו היו פסולות מעיקרא, כגון חסרון אות או מילה מיותרת, וכדומה, שניכר שהיה כך מעולם ואין לתלות שנוצר לאחרונה.

כתב בדעת קדושים (סוף סימן ט) הובא **באשל אברהם** (בוטשאטש, סימן לט), ששייך בזה מעין המבואר **בגמ'** (קדושין דף סו:), כהן שעבד עבודה בבית המקדש ואחר כך נודע שהוא חלל, עבודתו כשרה. **דמתבי** (דברים פרק לג פסוק יא) בַּרְךָ ה' חילו ופָּעַל כְּדוֹ תַרְיָהוּ, אפילו חלולין שבו תנצח. ואין צריך לחשוש בלכות לבטלה כיון מלכותו לעולם ועד על כל ברכה שאמר קודם שנועד, כי הברכות שמקודם צריכות.

ו**כתב בשו"ת פנים מאירות** (חלק ג סימן ט), לגבי אדם שבשוגג לא הניח תפילין של ראש, וביטל עשה ובירך ברכות לבטלה, כיון שהתורה תשובתו נרצה בחיטה ומחל לו ואינו צריך לענות את נפשו, ומודה ועוזב ירוחם מן השמים והבא לטהר מסייעין לו, וסגי בכל דהו שמוקבל עליו, ואין צריך לחשוש בלכות לבטלה כיון שאמר בכל יום תכף אחר הברכות ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד.

ו**כתב בשו"ת מנחת יצחק** (חלק ו סימן נד) בתשובה לאדם שקנה תפילין אצל סופר מוחזק בכשרות, כעבור כמה שנים מסרם לבדיקה ונמצא שחסר פרשה בתפילין של ראש, וכואב לבו מאוד על ביטול מצות התפילין כמה שנים, וביקש דרך תשובה, שיסמוך נפשו על דברי הדעת קדושים והפנים מאירות.

ו**כתב בשו"ת שבט הלוי** (חלק ט סימן טו) שהמניח תפילין דר"ת פסולות מחוסר ידיעה, אינו יכול לחזור בו מקבלתו להניח גם תפילין רבינו תם, בכך שנמצא שלא הניח מעולם תפילין דרבינו תם, על שהוא בכלל "אישב לעשות מצוה ולא עלתה בידו מעלה עליו הכתוב כאילו עשה", ואונסא כמאן דעביד.

דרך תיקון ותשובה, ייעץ הגר"ש **אויערבאך זצ"ל** (הליכות שלמה פרק ד ארחות הלכה 115), לאדם שנמצא שהתפילין שלו היו פסולות מאז ומעולם, שיוסיף לקיים המצוה, ישי לו בזמן הנחת התפילין, וישהה בהם זמן נוסף אחרי התפילה, וגם יניחם בשעת הלימוד, ואם אינו נוהג לו להנהיג כן בפני רבים, יניח לפחות תפילין של יד.

ו**כתב בשו"ת א"ח צבי** (א"ח סימן לה) בשם כמה אחרונים, כיון שדעתו היתה לשם שמים לקיים המצוה, יש לו שכר מצות התפילין. מאידך מבואר **במשך חכמה** (שמות פרק יג פסוק י), שלמרות שבזמנו נתן התפילין למגיה מומחה, אם נמצא שהתפילין היו פסולין, ונתן כל סוף אין לו שום קיום מצוה. וכן משמע **בשו"ע** (סימן לב סעיף כ) כדברי המשך חכמה, שלא חילק בין מי שבדק תפיליו כראוי לבין שאר אנשים.

לבדוק לעיתים: לדעת הג"ר **שמואל הלוי ואזנר זצ"ל** (תורת הלוי עמוד רפה), נוהגים להתחיר לבדוק מידי פעם, ולפחות פעם אחת לאחר שהתחיל להשתמש בתפילין, כי מצוי הרבה פעמים שארשי שנים רבות של שימוש נמצא שהיה פסול מתחילה, והתברר שהיה שקרפתא דלא מנח תפילין.

יש לבדוק: ולדעת הג"ר **שמואל הקהן גרוס שליט"א** (חלק ה סימן ו), מצד הדין אין חיוב בדיקה בתפילין כי אם במניחם רק לפרקים, ומכל מקום ראוי לבדוק את התפילין כמבואר בערוך השולחן שבזמננו מצוי שהדיו קופץ מעל הקלף. והוסיף בשבט הקהתי שכיום מצוי מאוד בפרשיות הראש שבמקום הקיפול נעשים סדקים ונפסקים ונפסלים. ובאופן שאין אפשרות להוציא את הפרשיות מהבתים, מותר להמשיך ולהניחם בברכה מכח החזקה, כל זמן שלא נולד בגמ' ריעותא.

ולדעת הג"ר **יום טוב ליפא ניינהו שליט"א**, והג"ר **משה אורי בלוי שליט"א** (שו"ת דבריו ליעקב, בהימ"ד נחלת יעקב) אין חיוב לבדוק פעמיים בשבוע, אבל יש לבדוק לכל הפחות פעם אחת בעבור תקופה.

ו**כתב הג"ר ראובן מנדלוביץ שליט"א** (בספרו סת"ם מורה דרך לקניה שימוש ובדיקת סת"ם, פרק פט) בזמננו אין להימנע כליל מלבדוקם לעולם, ויש לבדוק ולוודא כשרות התפילין פעם בכמה שנים, בתפילין מיוחדות (כתב בתגים דקים ועדינים, קלף עבה וקשיח, חלל הפנימי ובתים של ראש צר וקטן) כדאי לבדוק פעם ב-5 עד 10 שנים, ובשאר תפילין מספיק לבדוק פעם ב-15 שנים. טעם הבדיקה כמחמת חששות, באופן כללי התפילין עלולים להנזק כתוצאה מרטיבות השיער, זיעה, רחיצה, טבילה במקוה, גשם וכדומה, או בשהיה זמן ממושך בחום גבוה כגון מול השמש. בהכנסת הפרשיות בתפילין של ראש, עלולים האותיות להיסדק וליפסל.

ומביא מה שמעמ מפי הג"ר משה אורי בלוי, שראה בעיניו איך 'בתים מאכער' מומחה וירא שמים מכניס פרשיות מהודרות ביותר לבתים בתכלית ההידור, וקודם שסגרו ביקש ממנו לחזור ולהוציא את הפרשיות, ובדק ומצא בפרשיות של ראש במקום הקיפול סדקים באותיות שפוסלים את הפרשיות.

מה גם, ששחרות הדיו בימינו אינו זמק מחמת ערבוב חומרים שונים בדי, וכן החומרים הכימיים שמעבדים מהם את הקלף פוגעים בעמידות הדיו, ועלול לזהות כעבור כמה שנים, ולפעמים נהפך לאדום או לאפור, ובפרט בתגים ובקוצים הדקים של האותיות שמאבדים את שחרותם בקלות, וכן אותיות שקופצות ונופלות או נשברות מהקלף כשהוא מתייבש, ועל כולם לפעמים מוצאים שההגה מעיקרא לא היתה מושלמת ויש חסרון בכתביה שלא התגלה מתחילה, וכל זה שייך אפילו בתפילין מהודרות, שנקנו מסופרים אבותים מאכער'ס יראי שמים.

ולמרות שהפתיחה עלולה לקלקל את הבתים והפרשיות, כדאי לבדוק לפרקים, מכל החששות האמורים, וחיזוק הדיו מקיים את הכתב לשנים רבות, וכיון שבדוק אחת להרבה שנים הסבירות היא די נמוכה שירגם לבתים נזק משמעותי.

5. ירושת תפילין

תפילין של נפטר: לגבי הקונה או יורש תפילין של מת, כתב הג"ר **אברהם אהרן ברודא זצ"ל בספרו לשכת הסופר** (כלל יח), שהמנהג לבדוק את התפילין של הנפטר קודם שייניחם, וביאר טעם הדבר שהרי שכר הנחת תפילין הוא אריכות ימים, ואם לא זכה לכך, שמא התפילין שלו פסולים ורגמו לו לקיצור ימים, כעין המבואר **בגמ'** (שבת דף יג). מעשה בתלמיד אחד ששנה הרבה וקרא הרבה, ושימש תלמיד חכמים רובו, ומת בחצי ימיו. והיתה אשתו נוטלת תפילין ומחזרתם בבתי כנסיות ובבתי מדרשות, ואמרה להם וכי'.

ובספר **אות חיים ושלום** (סימן לו ס"ק א), הובא בספר **לקט הקמה החדש** (סימן לו ס"ק כח), שהקונה תפילין מצדיק שנפטר,

סיכום הגיליון:

דינים העוליים

- א. **חזקת כשרות:** תפילין שהוחזקו בכשרות אין חיוב בדיקה, וחלוק במזוזה שמצוי בו ריעותא. לדעת השימושא רבא תפילין דינם כמזוזה שחייב בדיקה פעמיים בשבע שנים.
- ב. **ראוי לבדוק:** מכל מקום נכון לבדוק את התפילין לעיתים שמה התקלקלו על ידי זיעה וכדומה, ואנשי מעשה נוהגים לבדוק כל שנה בחודש אלול. ולא צריך לבדיקה זו מומחה הבקי בחסירות ויתירות.
- ג. **ריעותא:** באופן שגולד ריעותא (נקרע חיפוי הבתים, נשרה במים, מונח במקום לח, סמוך לחום), לכל הדעות חייב בדיקה מיד.
- ד. **תפילים:** תפילין שמניחים לפרקים = אחת ל-30 יום, צריכים בדיקה פעמיים בשבע שנים מחשש עיפוש.
- ה. **בזמננו:** בפוסקי זמננו נאמרו השיטות הבאות, לא לבדוק כי אם כשיש ריעותא, לבדוק פעם בתקופה (תלוי בסוג), לבדוק פעם אחת כעבור זמן מרכישת התפילין, לבדוק פעמיים בשבע שנים.
- ו. **נפטר:** המנהג לבדוק תפילין של הנפטר קודם שיניחם, ומצד הדין אין חיוב.
- ז. **דרך תשובה:** נמצאו תפילין פסולות מעולם, יתודה ויעשה תשובה כדין ואין צריך לענות נפשו. ובכוחותיו היו רצויות, יש מעצרים להוסיף מכאן ואילך בזמן הנחת התפילין.

משיב כהלכה

ההגרלה השבוע על 100 שקל מזומן

הזוכה בהגרלת גיליון 358 בסך 100 שקל מזומן
האברך הר"ד ש. צ. רחלאר שליט"א
כולל 'מנחת זאב' מודיעין עילית

שאלה: האם בזמננו יש חיוב להגיה

מזוזה כל תקופה?

כעבור איזה פרק זמן יש חיוב לבדוק את המזוזות של יחיד ומה הדין במזוזה של רבים, ומדוע? האם צריך מגיה מומחה? כשמוריד לבדיקה האם חייב להניח מזוזה אחרת בינתיים? והאם יש לברך בשעה שמחזיר את המזוזה לאחר הבדיקה?
מקורות: גמ' (יומא דף יא); רמב"ם (הלכות מזוזה פרק ה הלכה ט); שו"ע (י"ד סימן רצא סעיף א); שיורי ברכה (י"ד סימן רצא); חת"ס (י"ד סימן רפג); פתחי תשובה (סימן רפט); הליכות שלמה (הלכות ציצית פרק ג דבר הלכה לה); מסכת מזוזה וחוט שני (סימן רצא אות א); תשובות והנהגות (חלק א סימן תרמט, חלק ב סימן תקנא); שבות יצחק (חלק ח פרק כ אות ה); שערי המזוזה (פרק כ).

במדור זה מופיעה שאלה שבועית בנושא הגיליון הבא, כל מי ששולח תשובה נכונה על השאלה נכנס להגרלה. ההגרלה על דעת רבני המפעל. התשובות המובחרות ישולבו במידת האפשר בגיליון הקרוב.

כדי להשיב ולהכנס להגרלה, מספיק לעיין במראה מקום אחד! נא להעביר את התשובות עד יום ראשון הקרוב בערב (תשובה שתגיע אחרי יום ראשון תכנס להגרלה הבאה). בצידוף פרטי המשיב (שם, טלפון, מקום לימוד), באתח מהאפשרויות הבאות:

1. כקו 'הילכתא' טלפון 02-5377085 שולחה 4
2. בעמודות 'נדרים פלוס' ו'קהילות', קופת 'הילכתא' - 'עומק הפשט'
3. בחדר 'קול השלשון', ישיבת מיר ירושלים, תיבת 'הילכתא'
4. במקס מספר 1532-6507823 במייל 5047867@gmail.com

המדור הוקדש

לע"נ הר"ד זאב נחום ב"ר משה אביגדור זצ"ל
נלב"ע כ"ב אייר ת.נ.צ.ב.ה.

עדכוני הלכה

גניזה בפרסומת

עדכון חשוב לציבור: בחוברת פרסום ספרי 'אור החיים' שחולקה באלפי עותקים, ארעה טעות מצערת, כאשר בעמוד 14 מופיע שם קודש שאינו נמוחק, כי שכחו לטשטש בפרסום של 'מילר ספרים', ועל הציבור לזהור מאיבוד וזלזול שמות הקדושים. כמו כן בטופסי המכירה של 'קרן משנת יוסף' שבוע האחרון הופיעו בגב הטופסים דברי תורה שחייבים גניזה, ועל הציבור לנהוג בהם בכבוד הראוי ולגנוז את הדפים. חשוב ליידע ולהשפיע על המפרסמים, להשקיע מאמץ מיוחד ותשומות לב שלא ישתרבו קטעי גניזה בפרסומות.

נושא הגיליון הבא:

'הגהת מזוזה כעבור תקופה'

טלו חלק בזיכוי הרבים העצום, והשתתפו בהוצאות הגיליון הבא

הגיליון נועד לעורר את לב הלומדים, נא לא לסמוך על הדברים הלכה למעשה בלי לעיין במקורות

ברכת מזל טוב להג"ר משה קוטקס שליט"א לרגל הופעת המהדורה החדשה של הקונטרס "המדריך לקבר כהלכה" ניתן להשיג: בישיבת מיר ירושלים (חדר כביסה), ברוכני בלוי בירושלים, בבית הרב המחבר בשכונת 'רמת שלמה'

הילכתא

לדעת לחיות כהלכה

- גיליון שבועי עומק הפשט
- שיעורים וימי עיון
- בית הוראה טלפוני
- בירורי הלכה אקטואליים
- קו מידע הלכתי
- חוברות הדרכה

מכון הילכתא 02-535-0-535

מענה אנושי בית הוראה מערכת הגיליון

קו מידע הלכתי
02-5377-085

5047867@gmail.com לקבלת הגיליון במייל:

פקס: 02-6507823

ניתן להאזין לשיעורים, הודעות, עדכונים, רישום להגרלות, ועוד...